

I. évfolyam 4. szám 2012. december

BerzelBlatt

Die offizielle Zeitung der Deutschen Selbstverwaltung Berzel
A Ceglédberceli Német Nemzetiségi Önkormányzat hivatalos lapja

WEIHNACHTSGRÜSSE - KARÁCSONYI ÜDVÖZLETEK

Der Berzeler Ungarndeutscher Jugendverein wünscht den Lesern, Freunden und Förderern frohe Weihnachten und einen guten Rutsch ins Neue Jahr 2013!

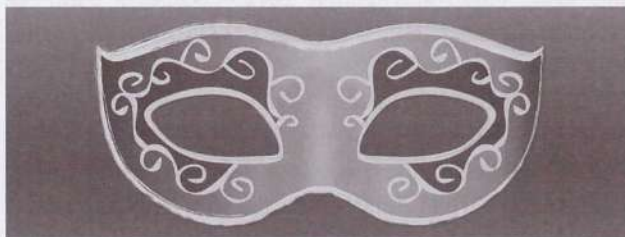
A Ceglédberceli Német Nemzetiségi Ifjúsági Egyesület boldog, békés karácsonyt és sikerekben gazdag új esztendőt kíván az olvasóknak, minden barátjának és támogatójának!

Der Berzeler Ungarndeutscher Kulturverein wünscht Fröhliche Weihnachten für allen lieben Leser!

A Ceglédberceli Német Nemzetiségi Kultúregyesület békés, boldog karácsonyi ünnepeket kíván minden kedves Olvasónak!

*Besinnliche Weihnachtsfeiertage und alle guten Wünsche für ein erfolgreiches Jahr 2013.
Deutsche Selbstverwaltung Berzel*

*Meghitt, békés karácsonyi ünnepeket és sikeres, boldog újévet kívánunk mindenkinek!
Ceglédberceli Német Nemzetiségi Önkormányzat*

MEGHÍVÓ

A Ceglédberceli Német Nemzetiségi Önkormányzata szeretettel meghívja Önöket a

CEGLÉDBERCELI FARSANGSZOBA

rendezvényére!

A rendezvény helyszíne:
*Ceglédberceli Általános Művelődési Központ
Dózsa György Művelődési Ház és Könyvtár
(2737 Ceglédbercel, Pesti út 96.)*

A rendezvény időpontjai:
*2013. február 10. (vasárnap) 15 óra
2013. február 11. (hétfő) 18 óra
2013. február 12. (kedd) 18 óra*

BERCELI TÖRTÉNETEK

A családi zenekarok találkozója kapcsán Plutzer Lénárddal beszélgettem

1945 nyarán 6 éves voltam, akkor kaptam az első hangszert, ha a dob hangszernek minősül. Azért pont akkor, mert abban az időben minden épkézláb ember 18-on felül hadifogságban, a fronton, a malenkij roboton volt, vagy kitelepítették. Az édesapámnak viszont akkora szerencséje volt, hogy amerikai fogságba került Passau környékén, és az elsők közt volt, akik hazajöhettek. A fiatalok akkor is mulatni akartak. A művelődési házzal szemben, a Nagy Mancinál volt a kocsma. A jóapámnak volt egy öreg gombos harmonikája, nagyon jól tudott rajta játszani, viszont nem volt dobos, ezért csinált gyorsan egy kis dobot, méreleteset, saját kezűleg a haverokkal. Gyorsan megtanítottak muzsikálni, és ketten játszottunk bálokban, mulatságokon. Onnantól kezdve csak doboltam egy darabig, aztán mikor a hadifogságból, malenkij robotból hazajöttek a zenészek, akik túléltek, már ők muzsikáltak, zenekarokat alapítottak, amik hosszabb-rövidebb ideig működtek: például a Pünkösdi Pali bácsinak, Halasi Marci bácsinak, jóapámnak mindig volt zenekara.

Később 13-14 évesek voltunk, amikor trombitálni tanultam a Szegedi Ádámmal, Halász Jóska bácsival, Plutzer Matyival, Fülöp Imivel. Egy Stuwasser C trombita volt az első trombitám. Közben doboltam is. Mindig oda ültettek, ahova kellett. A tenor csak később jött a fúvószenekarnál, majd csak a 70-es években.

Azután katonáskodni mentem, de közben a Szegedi Ádámmal volt itthon egy zenekarunk. Ha volt bál, vagy lagzi, akkor megpróbáltam eltávozást kérni. De a seregben is volt egy nagyon jó zenekar (Esz-alt szaxofon, B-tenor szaxofon, bőgő, zongora, dob). Utána elmentem Fehérvárra, főiskolára, ott is csináltunk zenekart természetesen. Mindenhol muzsikáltam, ahol csak lehetett. 1963-ban jöttem haza Bercele, tehát 58 és 63 között szinte csak vendégként jártam haza. Utána már itthon játszottam. Akkor még egy darabig 1-2 évig összejártunk, vállaltunk lagzikat, és akkor még bállok voltak. Nem volt még diszkó, akkor vasárnap bál volt, vagy szombaton ahol valamelyik helyi zenekar szolgáltatja az élő zenét.

A ceglédberceli fúvószenekar gyakorlatilag folyamatosan létezett, csak a tagok változtak. Az öregek kiválnak,

fiatalok jönnek helyettük, ez akkor is így volt, de a fúvószenekarnak akkor már nem volt állandó fellépési lehetősége, tehát bálokban már nem játszottunk. Egyrészt nagy létszámú zenekar volt, lagzikba sem jártak, csak a kis partik 4-5 emberrel. Viszont tűzoltóversenyekre még elhívtak és a körmenetekben is mindig muzsikáltunk, tehát a fúvószenekar folyamatosan működött háború alatt és utána is.

A zene mellett énekkarral és táncsoporttal is foglalkoztam. Tulajdonképpen a tánc volt előbb, mert 63-ban, mikor hazajöttem, a Karsainé Editke csinált egy táncsoportot Rózsavölgyi Ferivel, Dóka Gabival, Schefferné Mózser Annával. Ez volt az első táncsoport, amiben táncoltam. Aztán hol táncoltam, hol nem, mert engem a zene jobban lefoglalt, mint a tánc. A zene volt az első, mert azt ha elvállaltuk, ha esett, ha fújt, azt végig kellett csinálni. Úgy, mint táncsoport vezető és énekkar vezető, a 90-es években működtem. Akkor kezdtem el foglalkozni a kórusokkal is és a gyerekek tanításával is. Egy darabig Hollós Lajos vezette a német nemzetiségi asszonykórust. Akkor még nem harmonikáztam, csak később határoztam el, hogy fogom a gombos harmonikámat, és megtanulom ezeket a berceli sváb népdalokat. Mindent fejből játszottam, mert azon a gombos harmonikán művészet kottából játszani. Egyébként nem nehéz, csak gyakorolni kell, amire nekem sosem volt időm. És így vezettem az asszonykórust, amíg nyugdíjba nem mentem 1999-ben, utána még egy pár évig csináltam a táncot, énekkart, zenekart, aztán beteg lettem, és azután már nem tudtam tovább csinálni. Akkor a zenekart is abbahagytam. És körülbelül így jutottunk el idáig, hogy gyakorlatilag nem veszek részt aktívan se a kórusban, se a zenekarban, se a táncban, de szívesen elmegyek megnézni, meghallgatni őket a fellépésekre.

Nem tudom megmondani, hogy melyik állt legközelebb hozzám. Én nagyon szerettem csinálni mindegyiket, amíg bírtam erővel. Az igaz, hogy a 90-es években rendszerváltás után, földműveléssel foglalkoztam, akkor egyre nehezebben tudtam összeegyeztetni a dolgokat, de mindegyiket csináltam, amíg tudtam.

Szeidl Veronika

RELIGION - VALLÁS

STILLE NACHT

(Originaltext, Joseph Mohr, ca. 1820-1825)

Stille Nacht! Heilige Nacht!
Alles schläft. Einsam wacht
Nur das traute heilige Paar.
Holder Knab' im lockigten Haar,
Schlafe in himmlischer Ruh!
Schlafe in himmlischer Ruh!

Stille Nacht! Heilige Nacht!
Gottes Sohn! O! wie lacht
Lieb' aus deinem göttlichen Mund,
Da uns schlägt die rettende Stund'.
Jesus! in deiner Geburt!
Jesus! in deiner Geburt!

Stille Nacht! Heilige Nacht!
Die der Welt Heil gebracht,
Aus des Himmels goldenen Höh'n
Uns der Gnade Fülle läßt seh'n
Jesum in Menschengestalt!
Jesum in Menschengestalt!

Stille Nacht! Heilige Nacht!
Wo sich heut alle Macht
Väterlicher Liebe ergoß
Und als Bruder huldvoll umschloß
Jesus die Völker der Welt!
Jesus die Völker der Welt!

Stille Nacht! Heilige Nacht!
Lange schon uns bedacht,
Als der Herr vom Grimme befreit,
In der Väter urgrauer Zeit
Aller Welt Schonung verhieß!
Aller Welt Schonung verhieß!

Stille Nacht! Heilige Nacht!
Hirten erst kundgemacht
Durch der Engel „Halleluja!“
Tönt es laut bey Ferne und Nah:
„Jesus der Retter ist da!“
„Jesus der Retter ist da!“

STILLE NACHT

(Gebräuchliche Fassung)

Stille Nacht, heilige Nacht!

Alles schläft, einsam wacht
Nur das traute, hochheilige Paar.
Holder Knabe im lockigen Haar,
Schlaf in himmlischer Ruh,
Schlaf in himmlischer Ruh.

Stille Nacht, heilige Nacht!
Gottes Sohn, o wie lacht
Lieb aus deinem göttlichen Mund,
Da uns schlägt die rettende Stund,
Christ, in deiner Geburt,
Christ, in deiner Geburt.

Stille Nacht, Heilige Nacht!
Hirten erst kundgemacht,
Durch der Engel Halleluja.
Tönt es laut von fern und nah:
Christ, der Retter ist da,
Christ, der Retter ist da!

Die Stille Nacht Kapelle in der Stadt Oberndorf / A Csendes éj kápolna Oberndorfban

UNSERE HEIMAT - OTTHONUNK

MONAT FÜR MONAT - HÓNAPSOROLÓ

Dezember

Man hat den Weizen am 13-ten Dezember, auf Lucatag verpflanzt, der ist auf Weihnachten ausgewachsen. Sie haben auf die nächste 12 Monaten aus dem Terminus von 13. bis 25. Dezember, aus diesen 12 Tagen wahrgesagt.

Die Kinder sind in den letzten Wochen der Adventszeit zu Häuser gegangen den Betlehem zu spielen. Sie haben ein kleines Spiel vorgetragen und darum Geschänke bekommen. Nur Buben haben in dem Spiel vor Mittagmesse teilgenommen. Kleine Singergruppen sind am 24-ten Dezember zu Häuser gegangen um schöne Weihnachtslieder zu singen. Die Leute sind zu Mitternachtmesse mit kleinen Laternen spaziert. Das war eine, der schönsten katholschen Festen. Man stellt bei Weihnachtszeit in unserem Dort heutzutage auch den Betlehem mit den echten Statuen, mit der heiligen Familie, drei Königen, Hirten, Tieren auf grosse Freude für Kleinen und Grossen auf. Sie haben nach der Mitternachtmesse Futter für die Tiere gegeben und sie haben gesagt: „Lobet den Herr!“ „Dícsérjük az Urat!“ Der Hund hat auch bei anderen Familien aus dem festlichen Kuchen bekommen. Man sind am ersten Weihnachtstag in die Kirche gegangen. Die Hirtmesse war um 6 Uhr, die Messe der Kinder um 8 Uhr, die festliche Hauptmesse um 10 Uhr. Sie haben am zweiten Weihnachtstag einen Ball veranstaltet.

Die Burschen und die Männer haben 28. Dezember schon sehr gewartet, weil es der Tag der Kleine Heiligen und der Frischung war. Die Burschen und die Männer sind auf diesem Tag zu Mädchen und Frauen Morgen sehr früh gegangen und haben sie mit einer Weidenrute gut durchgeprügelt um frisch und gesund zu sein in dem neuen Jahr. Sie haben gesagt: „Frisch und Gesund, Frisch und Gesund, auf nächste Jahr wieder gesund.“ Auf ungarisch sagt man: „Wiviel sind die kleine Heiligen? Mit einem Backkorb in jeder Ecke!“

In dieser Zeit der Rinderhirt ist zu den Wirtschaftler gegangen, deren Tiere er gehütet hat. Er hat einen Fass auf einen Karren gestellt und hat eine Weidenrute darin gesteckt. Der Wirt hat er mit einem Glas Wein bewirtet, den er in den Karren gegiesst hat. Er hat noch Wein und andere Geschänke bekommen. Er hat schliesslich den Karren fast nicht tragen gekonnt.

Die Danksagen Messe, wie heutzutage auch, war am 31. Dezember um 5 Uhr Nachmittag, wohin sind fast alle Leute aus dem Dorf gegangen. Der Priester hat über das Jahr berichtet, man hat Dank um der vielen Gute, Geschänke und Gnade gesagt. Man hat am Silvester Nacht mehreren Bällen veranstaltet, wohin sind meistens die Verheirateten in kleineren Gruppen gegangen. Der Abendessen war am Mitternacht und danach ein kleines Spiel wo wurde ein kleines Schweinchen ausgelost. Sie haben durch singen und freude in das neue Jahr geruscht.

Das wünsche ich auch für Ihnen: Frohe Weihnachten und ein glückseliges neues Jahr!

Veronika Szeidl

Dezember

Luca napján, december 13-án elültették a Luca búzát, ami Karácsonyra kinőtt. December 13-tól 25-ig, 12 napon át, minden nappól tudtak jövendőlni az elkövetkező év 12 hónapjára.

Advent utolsó heteiben a gyerekek betlehemezni mentek, életre keltették a templomi Betlehem szereplőit. Akik beengedték őket, azoknak műsort adtak elő, amiért ajándékokat kaptak. Az éjféli mise előtti szerepjátékban csak fiúk szerepeltek. December 24-én este énekesek kopogtattak be a házakhoz szép karácsonyi énekeket kántálni. Az éjféli misére apró lámpásokkal vonultak az emberek. Ez egyike volt a legszebb katolikus ünnepeknek. A mi falunkban még most is felállítják Karácsonykor a templomban a Betlehemet az eredeti szobrokkal a szent családdal, három királyokkal, pásztorokkal, állatokkal kicsik és nagyok nagy örömeire. Az éjféli mise után abrakot adtak a jószágnak és azt mondták: „Lobet den Herr!“ („Dícsérjük az Urat!“). Az ünnepi kalácsból más családoknál a kutya is kapott. Karácsony első napján az emberek misére mentek. 6 órakor volt a Pásztormise, 8 órakor a gyerekek miséje, 10 órakor az ünnepi nagymise. Karácsony második napján bált rendeztek.

A fiúk és a férfiak nagyon várták már december 28-át, mert ez az aprószentek és a „frischungolás” napja volt. Ilyenkor a fiúk-férfiak korán reggel elmentek a lányokhoz-asszonyokhoz és jól elnászpángolták őket egy fűzfavesszővel, hogy szépek és egészségesek legyenek az új évben. Közben ezt a versikét mondták: „Frisch und Gesund, Frisch und Gesund, auf nächste Jahr wieder gesund.“ Magyarul ezt mondták: „Hányan vannak az aprószentek? Minden sarokban egy szakajtóval!“

Ebben az időszakban a gulyás végigjárta a falut, és beköszöntött azokhoz a gazdákhöz, akiknek a jószágait őrizte. Taligán tolt egy hordót, amibe fűzfavesszőt állított. A gazdák egy pohár borral kínálták, ő pedig ezt a hordóba öntötte. A gazda eztán megtoldotta még legalább egy liter borral, és élelemmel a kínálást. Mire hazaért a gulyás, nem kongott már az ürességtől a boroshordó és a taligába alig fért a krumpli, mák, meg a többi ajándék.

A hálaadási mise, úgy mint ma is, december 31-én, délután 5 órakor kezdődött, ahova elment a falu aprajagyja. Beszámoltak a templomban az évről, hálát adtak az évben történt sok jóért, ajándékért, kegyelemért. Ekkor is voltak szilveszteri bálók több helyen is, ide általában a nők mentek, csoportosan. Éjféltkor volt vacsora, virsli, tombola, melynek főnyereménye egy kismalac volt. Nótázva, vigadozva léptek át az új évbe.

Ezt kívánom én is Önöknek: Békés, boldog Karácsonyt és egy örömmel teli, boldog új évet!

Szeidl Veronika

GLÜCKWUNSCH - JÓKÍVÁNSÁG

Wir wünschen Ihnen ein glücksehliges neues Jahr.

Hinter und vor ein neues Tor,
Mittel darin ein Schober Heu,
Und einen Geldbeutel dabei,
Schönes Leben, langes Leben,
Friede und Einigkeit,

Nach dem Tod ein ewiges Glücksehllichkeit.

Boldog Új évet kívánunk Önöknek!

Hátra és előre egy új kaput,

Közé egy boglya szénát,

Bele egy pénztárcát,

Szép, hosszú életet,

Békét és egyetértést,

A halál után pedig az örök boldogságot.

*Sammlung aus Ceglédbercel, Veronika Szeidl von
ihren Uhrgrossmutter.
Gesammelt in 1997.*

ALTE FOTOS - RÉGI FÉNYKÉPEK

KISLÁNY ÜNNEPLÖBEN

(Aus der Sammlung von Ibolya Polónyi-Zsuzsador,
Polónyiné Zsuzsador Ibolya gyűjteményéből)

IMPRESSZUM - IMPRESSUM

BERZELBLATT

Die offizielle Zeitung der Deutschen
Selbstverwaltung Berzel

A Ceglédberceli Német Nemzetiségi Önkormányzat
hivatalos lapja

ISS-Nummer/Engedélyszám: ISSN 2063-4935

Auflagenhöhe/Példányszám: 1600

Herausgeber und Redaktion/Kiadó és szerkesztőség:

Deutsche Selbstverwaltung Berzel/Ceglédberceli
Német Nemzetiségi Önkormányzat

2737 Ceglédbercel, Pesti út 96.

E-mail: berzelblatt@freemail.hu

nemet.kisebbseg@ceglédbercel.hu

Telefon: (+36) 70-282-1888

Verantwortlich für die Herausgabe/Felelős kiadó:

Vorsitzende(r) der Deutschen Selbstverwaltung
Berzel

A Ceglédberceli Német Nemzetiségi Önkormányzat
elnöke

Verantwortlich für die Redaktion/Felelős szerkesztő:

Farkas Szabolcs

Beiträger/Munkatársak:

Kaposi Józsefné, Polónyiné Zsuzsador Ibolya,
Szeidl Veronika, Sznopkáné Molnár Petra

Umbruch und Druckerei/Tördelés és nyomdai munkálatok:

Kárpátia Stúdió Kft.

1015 Budapest, Csalogány u. 12. A lh. 1/3.

E-mail: kiado@karpatiastudio.hu

Telefon: (+36) 20-436-5708

I. évfolyam 2. szám 2012. szeptember

BerzelBlatt

Die offizielle Zeitung der Deutschen Selbstverwaltung Berzel
A Ceglédberceli Német Nemzetiségi Önkormányzat hivatalos lapja

MIÉRT BERZEL?

A Ceglédberceli Német Nemzetiségi Önkormányzat 2011 őszén „Berzel” feliratú, német nyelvű helységnévtáblákat készíttetett a község bevezető útjain található, lakott terület kezdetét jelző táblák alá. Azóta többen megkérdezték: miért a „Berzel” név került a táblára?

Elsőként ki kell emelni, hogy Magyarországon kevés olyan település van, amelynek létezik történelmi német megnevezése is, ezek közül néhány példa: Pécs – Fünfkirchen, Esztergom – Gran, Győr – Raab, Szombathely – Steinamanger. Ceglédbercelnek ilyen történelmi német elnevezése nincs.

A többtagú magyar helységneveket a helybeliek magyarul is lerövidítették, és saját közegükben a rövid nevet használták: Ceglédbercel – Bercel, Újhartyán – Hartyán, Pilisvörösvár – Vörösvár, Dunaharaszti – Haraszti. Érdeklenség, hogy településünk Cegléd-Berzel néven alakult

önálló községgé (1804), ugyanakkor az 1900-as évekig térképeken és leírásokban sok helyütt csak Bercelként szerepel, c-vel vagy cz-vel írva. Jó példa erre az 1893 és 1897 között megjelent Pallas Nagy Lexikona, amely a Berzel címszónál a 3. pontban írja le Cegléd-Bercelt, míg az eredeti Cegléd-Berzel címszónál csak a Bercel címszó 3. pontjára való hivatkozás szerepel. Az 1900-as években a cz-vel használt rövid és teljes formákat már felváltotta a ma is hivatalos Ceglédbercel megnevezés, viszont a helyi nyelvhasználatban ma is a Bercelt használjuk Ceglédbercel helyett.

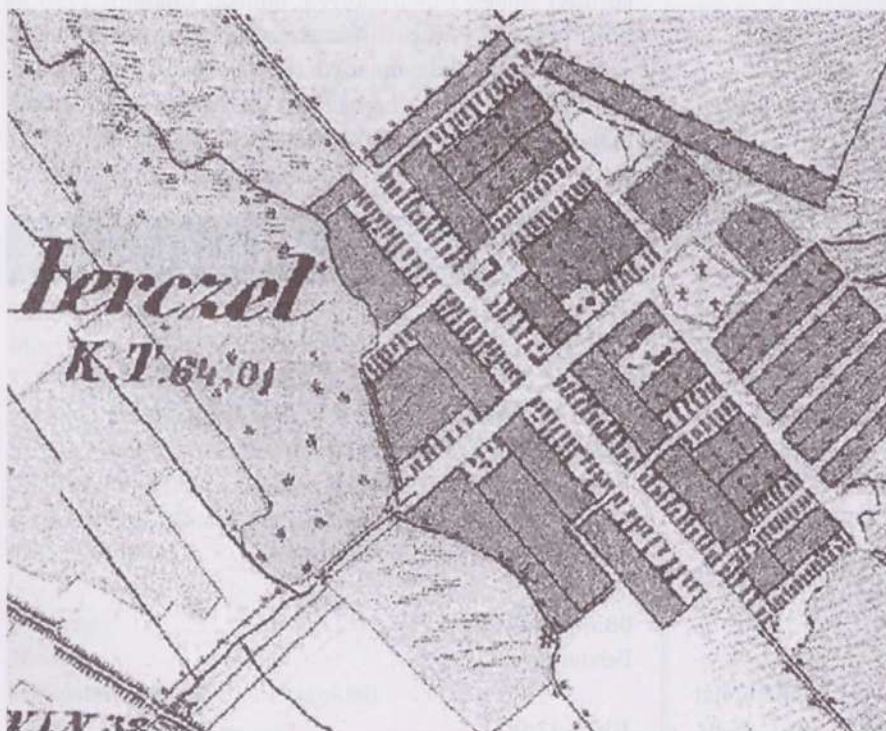
A svábok lakta települések nyelvjárási elnevezéséről Scheilling Péter újhartyáni származású történész a következőket írja az Újhartyáni ÚJHÍR 2011/1 számában:

„... a sváb falvak nyelvjárási elnevezése (azaz a saját községben és a szomszédos német községekben is) 90 százalékban a magyar helységnév svábosan kiejtett formája volt.”

„... a többtagú magyarországi német településnevek esetében 90 százalékban a sváb elnevezés mindig csak az utolsó rész elnémetesített formája: Dunaharaszti – Harast, Pilisvörösvár – Werischwar, Ceglédbercel – Berzel, Szigetújfalu – Uifluch, Szigetszentmárton – Simmartin, Pilisszentiván – Sanktiwan, Dunabogdány – Bogdan, Dunakömlőd – Kimling, Nemesnádudvar – Nadwar, Rákoskeresztúr – Kreßtur.”

A fentebb leírtak alapján elmondható, hogy a „Berzel” megnevezés nem Ceglédbercel község történelmi német elnevezése, hanem a magyar helységnév általános használt rövidítésének németesített formája. Az már külön érdekesség, hogy a helybeliek a sváb nyelvjárásban hogyan ejtették ki Bercel nevét. Javaslom, kérdezzék meg az idősebbeket, és meglepetésben lesz részük!

Farkas Szabolcs

Ceglédbercel a II. katonai felmérés (1806-1869) során készült térképen

RELIGION - VALLÁS

MARIENLIED - MÁRIA-ÉNEK

Maria von Besnyő

2. Maria von Besnyő, du edle Gestalt,
Du bist voll der Gnaden, und prächtig gemahlt.
O schönste der Rosen, du sitzest führwar
Mit himmlischer Glori' am hohen Altar.
3. Maria von Besnyő, wir rufen dich an,
Bitte für uns Sünder dein' göttlichen Sohn,
Du bist ja schon längsten von Gott auserwählt,
Den Sündern zu helfen in's himmlische Zelt.
4. Maria von Besnyő, bleib bei unserm End,
Die mildreichen Augen von uns abwend',
Der goldene Zepter, den dir Gott selbst gab,
Der soll uns begleiten bis in unser Grab.

TAGESGEBET - NAPI IMÁDSÁG

(8. September - Mariä Geburt)

Barmherziger Gott,
öffne deinen Gläubigen
die Schätze der himmlischen Gnade.
Die Geburt des Erlösers aus Maria
war für uns der Anfang des Heiles;
das Geburtsfest seiner allzeit jungfräulichen Mutter
festige und mehre den Frieden auf Erden.
Darum bitten wir durch Jesus Christus.

UNSERE HEIMAT - OTTHONUNK

AUS DEM LIEDERSCHATZ DES DORFES BERZEL CEGLÉDBERCEL DALKINCSEBŐL

Das Liadlein ist gesungen

Das Liadlein ist gesungen,
Der Wein ist getrunken,

In Ungarn und in Polian,
Da ist jo so der Brauch.

Der die Äpfel scheild und ist sie neid,
Beim Mädle liegt und küsst sie neid,
Beim Wein sitzt und schenkt neid ein,
Der musst a rechta Lapp sein.

A'mol hob' ich tan,
Und eifter tu' ich a',
A Göld hot mir g'kost',
Aber wohl hot mir tan bei der Nocht

Ins'lpaam

Auf ta Ins'l stehd a Paam,
Tea is te orweitslousi Paam.
Te wou ka Orweit hot taham
Tea ked auf Ins'l unden Paam.

In de Frua z'Mitog aft Nocht,
To wead in kaunsn Tog nichts K'mocht.
A Pakkl Koatn in de Haund.
Teis ked jo koa ka Meinsch nichts au(n)!

MONAT FÜR MONAT - HÓNAPSOROLÓ

August-September

Die Ernten beendeten mit dem Schluss von Juli.
Dazu knüpft ein Sprichwort: „Wenn der Wind bläst durch
dem Haferstoppel, dann kommen die kalte Nächte.“ Der
sorgfältige Wirt legte die Kartoffeln nach die Ernte in der
Stoppel, die bis Herbst noch zeitigte. Am 20-sten August
wurde das Obst der Ernte, die Naturalien und das Brot
gesegnet. Das war das Fest des neuen Brotes.

Die Wirtinnen setzten die letzten Bruthennen von 15.
August bis 8. September. Diese waren die Fräulein Tage,
von Maria Himmelfahrt bis Maria Gebuert. Im Volksmund
wird Maria Geburt mit dem Herbstbeginn in Verbindung
gebracht: „Mariä Geburt fliegen die Schwalben furt.“
oder „Marie Geburt sin de Nüete guet“. Man pilgernte in
dieser Zeit nach Maria-Wallfahrt Orte. Am 5. September
die Berzeler gingen zu Fuss nach Máriabesnyő. Diese Weg
dauerte 5 Tage lang. Sie beteten und sangen inzwischen.
Sie nahmen die tragbare Statue von Maria und auch die
Fahne aus der katholische Kirche mit. Sie lieferten die
Speise und die saubere Kleidungsstücke auf Pferdewagen.

Die die Glocke wurden bei Abfahrt und auch auf dem Heimweg geläutet.

Der Weinleseball wurde im September veranstaltet und begann mit einem Umzug. Der Richter, seine Frau und die Weinfasse wurden auf einem geschmückten Pferdewagen rundgebracht. Man veranstaltet den Ball auf dem Hof der Kneipe. Trauben und Blätter dienten als Dekoration, die die Burschen probierten zu wegstehlen für die Mädchen. Aber den der Wächter beim Hals nimmt, sollte erbarmungslos zahlen.

Bei Michael Tag (29. September) wurde die Rinderherde eingetrieben, der Wirt brechtet mit dem Rinderhirt und begann eine neue Zeitrechnung, die kalte Nächte und die Wintermonaten kamen langsam zu.

Augusztus-szeptember

Július végével befejeződtek az aratások. Ehhez kapcsolódik egy népi jövendölés: „Ha a szél a zabtarlón átfúj, jönnek a hideg éjszakák.” A gondos gazda aratás után a tarlóba vetette az őszi még beérő krumplit. Augusztus 20-án megáldották az aratás gyümölcsét, a terményt és a kenyeret. Ez volt az új kenyér ünnepe.

Az utolsó kottólalja csirkét a gazdasszonyok augusztus 15-től szeptember 8-ig ültették. Ezek voltak a kisaszszony napok, Nagyboldogasszonytól (Szűz Mária mennybemenetele) Kisboldogasszonyig (Szűz Mária születése). A szájhagyomány Mária születését az őszi kezdetével hozta összefüggésbe: „Kisboldogasszonykor elrepülnek a fecskék.” vagy „Kisboldogasszonykor már jó a dió.” Ebben az időszakban Mária kegyhelyekre zarándokoltak. Szeptember 5-én a bercelek gyalog mentek Máriabesnyőre. Ez egy 5 napos út volt. Közben imádkoztak, énekeltek. A római katolikus templomban látható hordozható Madonna szobrot és a zászlókat is magukkal vitték. Az élelmet és a tiszta ruhát pedig lovaskocsin szállították. Induláskor meghúzták a harangokat és hazafelé is harangszó fogadta őket.

Szeptemberben került megrendezésre a szüreti bál, ami felvonulással kezdődött. Feldíszített lovaskocsin vitték a bírót, bírónét és a boroshordókat. A bált a kocsmáudvarán rendezték. Díszítésként szőlőfürtöket és leveleket fűztek fel, amit a fiúk megpróbáltak lelopkodni a lányoknak. De akit a csősz nyakon csípett, annak könyörtelenül fizetnie kellett.

Mihály napkor (Szeptember 29.) behajtották a gulyát, a gazda elszámolt a gulyással és elkezdődött egy új időszámítás, lassan közeledtek a hűvös éjszakák és a téli hónapok.

A máriabesnyői kegytemplom az 1930-as években

Régi ceglédberceli utcakép

WERT - ÉRTÉK

GEDICHTE - VERSEK

Koloman Brenner:

Ungarndeutsch/Magyarországi német módra (2001)

Die Fränkin meinte bitterbö:
tüchtig aussterben

Programm läuft
wie vorgesehen

aber paar Momente
wenn mit Freunden
noch deutsches Wort herrscht
und zergeht bittersüß in unserem Mund
zaubern richtigfarbene Welt hervor
und die Wirbel im Rückgrat sitzen
auf einmal fester
lachen wir wenigstens dabei

BerzelBlatt

I. évfolyam 1. szám 2012. május

Die offizielle Zeitung der Deutsche Selbstverwaltung Berzel
A Ceglédberceli Német Nemzetiségi Önkormányzat hivatalos lapja

BEGRÜSSUNG

Sehr geehrte Leser und Leserinnen!

Wir begrüßen Sie anlässlich der ersten Erscheinung der offiziellen Zeitung der Deutschen Selbstverwaltung Berzel, das BerzelBlatt. Warum hat die Erstellung einer eigenen Ausgabe formuliert werden können? Was für einen Zweck haben wir mit der Erscheinung der selbständigen Zeitung?

Einerseits ist unsere Absicht die Anzeige der Nachrichten und der Informationen, die das Leben der ungarndeutschen Nationalität betreffen, und lokale, regionale, überregionale Veranstaltungen vorzustellen und beliebt zu machen. Andererseits möchten wir noch die auffindbaren Werte wegen der Abhaltung unserer schwäbischen Traditionen weiterleiten, welche die Nachzeit in der Spalte des Blattes erscheinend speichern kann. Wir möchten den Leserstoff für alle Alterstufen von Jungen bis Alten geben. So grosses Material kann nur in eine selbständige Zeitung hineingehen. Wissen, und glauben, dass Berzel/Ceglédbercel viele Sagenwahren und eine Menge meldende Schätze hat.

Die Aufgabe, darauf wir untergenommen zu haben, ist nicht wenig, weil wir die Zeitung von Zeit zu Zeit mit Inhalt füllen müssen, und wir müssen über den Termin, was wir aufstellen, fertigmachen und auftreten. Die Zeit wird entscheiden, ob wir unser Unternehmen über lange Zeit leisten können.

Dieses erste Exemplar haben wir für Sie gemacht. Nehmen Sie liebvoll an. Wir hoffen, dass wir die folgende Zeitung mit Ihrer Hilfe zusammen bearbeitet können. Wir warten auf ihre wertvolle Materialien (Fotos, Erzählungen, Berichte, Diplomarbeit, Reporte) an die Adresse unserer Redaktion.

Szabolcs Farkas, Vorsitzender
Deutsche Selbstverwaltung Berzel

KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Olvasók!

Köszöntjük Önöket a BerzelBlatt, a Ceglédberceli Német Nemzetiségi Önkormányzat hivatalos lapjának első megjelenése alkalmából! Miért fogalmazódott meg bennünk egy saját kiadvány létrehozása? Mi a célunk az önálló újság megjelentetésével?

Célunk egyrészt a magyarországi német nemzetiség életét érintő hírek, információk közlése, a helyi, regionális, megyei és országos rendezvények bemutatása és népszerűsítése. Másrészt szeretnénk helybeli sváb hagyományaink megtartása érdekében a még fellelhető értékeket megmenteni és továbbadni, melyek e lap hasábjain megjelenve az utókor számára is megőrizhetők. Szeretnénk minden korosztálynak olvasnivalót nyújtani, a gyermekektől az idősekig. Ekkora mennyiségű anyag pedig csak egy önálló újságba fér bele. Tudjuk és hisszük, hogy van sok mondanivaló és rengeteg közlésre méltó kincs Ceglédbercelen!

A feladat, amelyet vállaltunk, nem kevés, hiszen időről időre meg kell tölteni az újságot tartalommal, és a saját magunk szabta határidőre elkészülni, megjeleníteni. Az idő majd eldönti, hogy hosszú távon tudjuk-e teljesíteni vállalkásunkat.

Ezt az első számot Önöknek készítettük, fogadják nagy szeretettel! Reméljük, hogy a következő számot már az Önök segítségével együtt szerkesztjük! Várjuk értékes anyagaikat (fényképeket, elbeszéléseket, beszámolókat, szakdolgozatokat, riportokat) szerkesztőségünk címére!

Farkas Szabolcs elnök
Ceglédberceli Német Nemzetiségi Önkormányzat

MONAT FÜR MONAT - HÓNAPSOROLÓ

Mai

Die Mädchen warteten auf dem Morgen 1. Mai, ob sie Maibaum bekommen haben. Die Buben haben alle Torheiten verbracht. Sie probierten die mit Streifen ausgeschmückten Maibäume auf die höchste Punkte der Häuser aufstellen. Es kam vor, dass der Wirt sein Trosswagen auf seine grosse Überraschung auf dem Dach zusammengepackt sah wieder.

1. Mai ist der Tag von St. Joseph, der Heilig der Arbeiter. Man feiert am 4. Mai St. Florian, der Heilig des Feuers.

Der Tag am besten namhaft in diesem Monat war 16. Mai, der Tag von St. Johann von Nepomuk, der Schutzheilige des Dorfes und der Kirche, der Tag der Wallfahrt. Es begann mit der festlichen Messe, danach folgte der Prozession. Die Mädchen waren sich im Seide, Samt und Hemd angekleidet mit Schadel. Erst danach darf es zu den Ringelspiel und den Zelten hingehen. Am Nachmittag war ein Ball veranstaltet, wo die Veranstalter einen Maibaum ge stellt haben, und tanzten Lammtanz bei jedem Kneipe. Am Abend vor dem Ball es wurde eine Weide auf einem 8-10 m hoch Stab mit Hörnchen, Bierflaschen und mit nationalfarben Streifen gebunden. Der Bursche, der konnte aufklettern, darf das Kipfel, oder die Flasche erhalten. Bei der Lammtanz sassen zwei Buben auf einem Fass unter dem Baum und hielten zwei schneeweiss ausschmückten Lamm. Sie wurden am Ende, bei der Tombola ausgelost. Der Ball war auf dem Hof der Kneipe veranstaltet. Die Mädchen trugen im Ball wiesse Röcke, Spitzentiehl, Heimed, neue Schurze und Lackschuhe. Das Spitzentiehl haben sie nur jährlich auf diesem Anlass an. Sonst haben das Spitzentiehl nur die Bräute getragen. Die Buben waren in Schnurhose, Stiefel und im Surdl Weste. Auf diesem Ball durften auch die Verheirateten tanzen. Am Abend gingen sie zu Hause zu Abendessen und sich umzukleiden in die farbigen Röcke. Nur danach darf es für die Mädchen sich niedersetzen. Der Ball dauerte bis Morgen 2 Uhr.

Veronika Szeidl

Május

Május 1-re virradóra izgalommal várták a lányok, hogy kaptak-e májfát. A fiúk mindenféle bolondságot

elkövettek. A házak legmagasabb pontjára próbálták feltenni a szalagokkal feldíszított májfákat. Előfordult, hogy a gazda szekerét nagy meglepetésére a tetőn összerakva látta viszont.

Május 1. Szent József, a munkások szentjének a napja. Május 4-én ünnepelték Szent Flóriánt, a tűz védőszentjét.

A legnevezetesebb nap ebben a hónapban május 16, Nepomuki Szent János, községünk és templomunk védőszentjének a napja, búcsú napja. A búcsú az ünnepi nagymisével kezdődött, majd a körmenet következett. A lányok selyemben, bársonyban, ingvállban voltak sádlival. Csak ezt követően lehetett menni a körhintákhoz és a sátrakhoz.

Délután bál volt báránytáncsal és májfa állítással minden kocsmánál. Bál előtti este egy 8-10 m-es karóra egy fűzfát kötöttek óriáskiflivel, sörös üvegekkel és nemzetiszín szalaggal. Amelyik legény fel tudott mászni, és le tudott hozni egy kiflit, vagy egy üveget, az övé lehetett. A báránytánc közben a májfa alatt két fiú ült egy hordón és két hófehér, feldíszített bárányt tartottak, amiket a végén kisorsoltak. A bált a kocsmá udvarán rendezték. A lányok fehér szoknyában, csipkés vállkendőben, ingvállban, új kötényben, lakkcipőben voltak. ezt a csipkés vállkendőt évközben csak ezen az egy alkalmon és menyasszonykorukban viselték. A fiúk zsinóros nadrágot, csizmát és surdlis mellényt hordtak. Ezen a bálon a házasok is táncolhattak. Este hazamentek vacsorázni, átöltözni színes szoknyába. Ezután a lányok már leülhettek. A bál hajnal 2-ig tartott.

Szeidl Veronika

(Aus der Sammlung von Ibolya Polónyi-Zsuzsador, Polónyiné Zsuzsador Ibolya gyűjteményéből)